

Q. 167. 5

K. 167.

si quis in libello academico definienda non definiat, vel
perperam definiat

perperam definiat

1./ qui in circulum definiat qui rem definiendam

2./ qui iusto latius definiat

3./ qui iusto angustius definiat

4./ qui dividat

INDICIS A QUORUM REBUS
PROVOCARE DEBIT IN
SARONIA

ALII IN REBUS
DE QUORUM REBUS
CONSEQUENTIA

ERNESTVS FRIDERICVS POTENTISSIMVS

ORDINIS IVRIDICI

IN

ACADEMIA WITTEBERGENSI

H. T.

D E C A N V S

GOTTLIEB WERNSDORFFIVS

PHILOSOPHIAE ac IVRIVM DOCTOR, INSTITVTIONVM
IMPERIAL. PROF. PVBL. ORD. CVRIAE PROVINCIALIS,
SCABINATVS ET FACVLTATIS IVRIDICAE
ASSESSOR

LECTORI BENEVOLO SALVTEM.

ORDINIS IUDICI

IN

STABILI WITTEBERG

H. E.

D. E. C. A. M. V. E.

GOTTLIEB WERNSDORFFIUS

PHILOSOPHUS ET IURISCONSULTUS, INSTITUTIONUM

PHILOSOPHICARUM ET IURISCONSULTARUM, CUM NOTIS

ET ADDITIONIBUS, QUAE AD USUM

ACADEMIAE

WITTEBERGAE

Est agitata saepius inter Iure Consultos quaestio, quodnam pretium partibus placuisse videatur, si res ex pacto de retrouendendo priori venditioni adiecto, iam ad priorem eius dominum heredesue eius redire debeat, nullum tamen certum in hunc ipsum casum pretium definitum fuerit. Sunt enim plures, qui docent, pretio nondum definito, id deberi, quanti res venire posset eo tempore, quo ex ipsius conuentionis lege reddi debet. Alii autem illud pretium emtori soluendum esse censent, quod partibus in ipsa prima venditione, cui pactum de retrouendendo accessit, placuit, ita tamen vt emtor praeter hoc ipsum pretium id etiam accipiat, quod, vt res melior fieret, erogauit, si haec ipsa utilitas retrouenditionis tempore adhuc existat. Illam tuentur sententiam ANDREAS TIRAQUELLVS, a) MATTHIAS BERLICHVS, b) HENRICVS Zoesivs, c) ANTONIVS PEREZIVS, d) IOANNES BRVNNEMANNVS, e) AVGVSTINVS LEYSERVS, f) CAROLVS FERDINANDVS HOMMELIVS, g) aliique plures; h) hanc FRANCISCVS ZOANNETTYS, i) BENEDICTVS CARPZOVIYS, k) WOLFF-

- a) ANDR. TIRAQUELLVS *de Retractu conuentionali*, §. 1. Gloss. 3. n. 2.
 b) MATTH. BERLICH. in *Concl. practic.* L. II. Concl. II. n. 39.
 c) HENR. Zoesivs in *Comment. ad Pandect.* Lib. XVIII. Tit. III. n. 18. et in *Comment. ad Codicem*, Lib. IV. Tit. LIV. Quaest. 12.
 d) ANT. PEREZIVS in *Practect. ad Cod.* Lib. IV. Tit. LIV. n. 16. et 17.
 e) IO. BRVNNEMANN. ad L. 2. C. de *Pactis inter emr. et vend.*
 f) AVG. LEYSER. in *Med. ad Pand.* Spec. CXCI. Med. 9.
 g) CAR. FERD. HOMMEL. in *Rbapföd.* Obf. CCCXXVI.
 h) IO. GODOFR. SCHAYMBVRG. in *Comp. Iur. Dig.* Lib. XVIII. Tit. I. §. 21. IO. AVG. HELLFELD in *Iurispr. forensi*, §. 999. ERN. GODOFR. SCHMIDTIVS in libro, cuius Titulus est: *Theoretisch-practischer Commentar über seines Vaters D. IO. LVD. SCHMIDTS practisches Lehrbuch von gerichtlichen Klagen und Einreden*, T. IV. §. 910.
 i) FRANC. ZOANNETTYS in *Tr. de emtione venditione*, n. 117. in *Eiusd.* Operibus, quae Marpurgi prodierunt, Ao. 1616c. p. 234sq.
 k) BENED. CARPZOVIYS in *Def. for.* P. I. Const. L. Del. XXII.

GANG ADAMVS LAVTERBACHIVS, l) GEORGIUS ADAMVS STRY-
VIVS, m) SAMVEL STRYCKIVS, n) IOANNES VOETIVS, o) IOANNES
HENRICVS BERGERVS, p) IVSTVS HENNINGIVS BOEHMERVS, q)
SAMVEL COCCEIVS, r) MICHAEL GODOFREDVS WERNHERVS, s)
et alii. t)

Haec ipsa quaestio, cum legibus nondum decisa sit, hodie
citam iudicia saepius exercet, si nullum certum retrovenditioni pretium
partes definiuerint, et res omnis ad iudicis veniat arbitrium. Hinc
non inutilem nos suscepturos fore arbitramur operam, si, hac ipsa
nobis oblata grata scribendi occasione, pauca de hac ipsa quaestione
disseruerimus.

Mirum autem non est, in dirimenda hac ipsa quaestione Iu-
reconsultos in diuersas partes abire, cum verum omnino sit, quod
CICERO v) dicit, sublato iure ciuili nihil omnino esse, quod aequa-
bile inter omnes, atque vnum omnibus esse possit, denique necessa-
rium sit, vt ex diuersis vnus eiusdemque rei definitionibus, diuersae
etiam consecutiones oriantur: leges autem in hac ipsa re nihil defi-
niant, imo paucioribus in locis, huius, de quo disputamus, pacti
mentionem faciant, x) sintque plures Iureconsulti, qui vnicum in to-

to

- l) WOLFFG. AD. LAVTERBACH. in *Coll. Pand.* Lib. XVIII. Tit. I. §. XCVII.
m) GEORG. AD. STRYVIVS in *Iurispr. Rom. Germ.* Lib. III. Tit. XI. §. XVIII.
et in *Synagm. Iur. Civ. Exerc.* XXIII. §. XLV.
n) SAM. STRYCKIVS in *Vsu mod. Pandect.* Lib. XVIII. Tit. I. §. XXXIV.
o) IO. VOETIVS in *Comm. ad Pandect.* Lib. XVIII. Tit. III. §. 7.
p) IO. HENR. BERGERVS in *Resp.* P. II. Resp. XVIII. et in *Oec. Iur.* Lib. III.
Tit. V. Th. VIII. n. 4.
q) IVST. HENN. BOEHMER. in *Introd. in Ius Pandect.* Lib. XVIII. Tit. I. §. 34.
r) SAM. COCCEIVS in *Iure Courrouers.* Lib. XVIII. Tit. I. Quaest. 38. et 40.
s) MICH. GOD. WERNHER. in *lect. Comment. ad Pand.* Lib. XVIII. Tit. I. §. 34.
t) CHR. THOMASIVS in *Diss. de Vsu practico accuratae distinctionis in re
emtionem cum pacto de retrovendo, et contractum pignoratitium,*
Cap. III. §. 1.
v) CICERO in *Orat. pro Caecinna*, c. XXV.
x) CAR. F. WALCEIVS in *Diss. de Retrovenditione a laudemii onere libera*, §. 6.

to iure Romano locum esse putant, in quo de venditione sub pacto de retrouendendo inita agatur, scilicet *L. 2. C. de Pactis inter emtor et vendit, y)* et inter hos nonnulli, qui ne hunc quidem locum ad pactum de retrouendendo, sed ad pactum de re vendita et iam tradita, citra retrouentionem restituenda, quod ab illo diuersum esse opinantur, pertinere censeant, *z)* denique non omnibus Iureconsultis vna eademque placeat, huius pacti de retrouendendo definitio. Alii *a)* enim illud conventionem esse dicunt, qua emtor promittit, se venditori aut quandoque, sine certi temporis definitione, aut ad certum tempus vsque, et intra id tempus, rem emtam retrouenditurum, alii autem illud per pactum definiunt, ex quo venditori quandoque, vel intra certum tempus, rem venditam redimere licet, *b)* vel in quo id agitur, vt venditori, oblato pretio, res iterum restituatur. *c)* Illi nouam, praeter primam, quae contractui venditionis inest, conventionem, ad contractum retrouentionis requirunt, et pactum de retrouendendo, ab ipsa retrouentione accuratius distinguunt, *d)* denique illud tractatum, qui contractum praecedunt, vicem sustinere, non ipsum contractum, ex quo ad rei ipsius restitutionem agi posset,

A 3

conti-

- y)* ANT. FABER *de Error. Pragmatic.* P. I. Dec. IX. Err. 9. et P. I. Dec. X. Err. 2. AVG. FR. SCHOTTIUS in *Spec. Iur. Sax. de Praescriptione iuris bona sub pacto retrouentionis alienata reluendi, Lips. 1767.*
- z)* ANT. FABER *de Error. Pragmat.* P. I. Dec. XXII. Err. 3. et P. I. Dec. XXV. Err. 2.
- a)* ANT. FABER *de Error. Pragmat.* P. I. Dec. IX. Err. 9. et P. I. Dec. X. Err. 2. HENR. COSELIUS in *Diss. de Emione Venditione, Th. II.* IO. OTTO TABOR in *Diss. de Pacto retrouentionis, §. 12.* CAR. FR. WALCHIVS in *Diss. de Retrouentione a laudemii onere libera, §. 7.*
- b)* IAC. CUIACIUS ad *Tit. C. de Pact. inter emt. et vendit.* GODOFR. SVEVVS in *Diss. de Emione venditione, Th. X.*
- c)* HENR. ZOESIUS in *Comm. ad Pand. Lib. XVIII. Th. III. p. 417.* IO. VOLCKM. BECHMANN. in *Diss. de Pacto redimendi, Th. I.* CONR. CARPZOVIVS in *Diss. de Emri venditi contractu, Th. XIII.* AVCTOR libri qui inscribitur: *Les loix civiles dans leur ordre naturel, Lib. I. S. XII. §. 6.* CHR. PACKEVSCH in *Diss. de Reuentionis pacto.*
- d)* ANT. FABER *de Error. Pragmat.* P. I. Dec. XXIII. Err. 8.

continere censent. e) Hi autem in prima venditione de futura olim retrovenditione actum, eamque ita perfectam esse dicunt, ut, nullo interueniente nouo contractu, venditor, vi pacti primae venditioni adiecti, aduersus emtorem agere possit, ut rem sub pacto de retrovendendo emtam, recepto pretio, restituat.

Nos, qui ex populari usu

Quem penes arbitrium est, et ius et norma loquendi,

intelligimus, id inter partes actum esse, ut venditori res emta, oblato pretio, iterum restitatur, si hic eandem additis verbis: *bis auf Wiederkauf*, aut *Wiederkäuflich* vendiderit, eorum sententiam sequimur, qui pactum de retrovendendo venditioni adiectum esse docent, quoties res ea lege venierit, ut ea venditori pretium offerenti, iterum restitatur. f) hoc est, ut dominium rei venditae in emtorem iam translatum, oblato pretio, iterum ad venditorem redeat.

Inde hoc pactum de retrovendendo, quod etiam *pactum redimendi, reuendendi, transcribendi, recipiendi*, nec non *retractus conuentionalis* appellatur, g) non diuersum esse censemus ab eo, cuius mentionem faciunt IMP. ALEXANDER, h) in hunc modum rescribens CHARISIO. *„Si fundum parentes tui ea lege vendiderunt, ut siue ipsi, siue heredes eorum emtori pretium quancumque, vel intra certa tempora obtulissent, restitueretur, teque parato satisfacere conditioni dictae, heres emtoris non paret: ut contractus fides seruetur, actio praescriptis verbis, vel ex vendito tibi dabitur, habita ratione eorum, quae post oblatam*

„EX

e) ANT. FABER *loc. cit.* et P. I. Dec. XX. Err. 9.

f) HENR. ZOESIVS in *Comment. ad Pand. Lib. XVIII. Tit. III. n. 2.* MATTH. BERLICHIVS in *Concl. pract. P. II. Concl. II. n. 36.* IO. BRUNNEMANN, ad L. 2. de *Pactis inter emt. et vend.* AVG. LEYSERVS in *Medic. ad Pand. Spec. CXCI. Med. 1.*

g) IO. VOLCKM. BECHMANN in *Diss. de Pacto redimendi, Th. I.* IO. HENR. BERGERVS in *Diss. de Iure ex pacto reuendendi, si vendatur*, quae est inter Eivs *Dissert. selectas XX.*

h) L. 2. C. de *Pactis inter emtor. et vendit.*

„ex pacto quantitatem, ex eo fundo ad aduersarium peruenerunt“ et
IMPP. SEVERVS ET ANTONINVS, *i*) his verbis vtentes: *Si probare pote-*
ris patrem pupilli, cuius tutores conuenisti, consensisse, ut reddito tibi
praedio, pretium reciperet: id, quod conuenit, seruabitur“ licet, si rem
accuratius consideraueris, hoc ipsum SEVERI ET ANTONINI rescriptum
ad pactum potius de reemendo, siue de redhibendo, *k*) quod emto-
ris gratia initur, quam ad pactum de retrouendendo, quod in fauorem
ipsius venditoris adicitur, pertineat.

Subtilius quidem philosophatur ANTONIVS FABER *l*) qui pactum de retrouendendo, a pacto de restituendo rem emtam, pretio vicissim emtori restituto, distinguit, et docet pactum de retrouendendo, neque rem inemtam, ipso iure facere, neque sine retrouenditione et subsecuta rei ipsius retraditione, ad transferendum dominium ab emtore in venditorem habile esse; pactum autem de restituendo, ipso iure quidem rem inemtam non facere, habile tamen esse ad transferendum dominium, si ipsius rei traditio interueniat, licet nulla noua venditio praecesserit: At idem fatetur, *m*) vtiusque conuentionis eisdem effectus esse, et emtorem, siue ex pacto de restituendo, siue ex pacto de retrouendendo, rem emtam venditori restituat, fructus retinere, quos dum rem possideret, vt dominus, percepit, eumque nihil omnino ex his ipsis fructibus restituere debere. Efficere enim bonam fidem, vt emtor, qui pretium venditori soluit, eoque per aliquot tempus caruit, rem autem ipsam bona fide iustoque titulo possedit, fructus etiam rei emtae lucretur, nisi verba conuentionis obstant. Haec autem non obstare videntur, si res sit restituenda, vel retrouendenda, emtori vero nocere censentur, si res ea lege venerit, vt pretio quandoque restituto, inemta esset, cum nullum effectum ea, quae inita est, venditio ex ipsa partium conuentione habere videatur.

Ex

i) L. 1. C. Quando decreto opus non est.

k) L. 31. §. 22. de Aedil. Edicto.

l) ANT. FABER de Error. Pragmatic. P. I. Dec. XXV. Err. 2. et P. I. Dec. XXII. Err. 3.

m) ANT. FABER in Error. Pragmat. P. I. Dec. XXII. Err. 3.

Ex quo iam patet totam controuersiam ad id redire, utrum, si pactum de retrouendendo accesserit, retrouenditio iam ita perfecta sit, ut rei traditione consummari debeat, an de ea olim contrahenda inter partes tantum actum esse videatur. Hoc affirmat FABER, nos autem negamus, qui ex hoc ipso pacto de resoluendo quandoque contractu, actio venditi oritur, *n*) quae ex solis contractuum praeparatoriis, siue tractatibus, dari vix solet.

Ex nostra igitur sententia, venditio, cui pactum de retrouendendo adiectum est, pure quidem contrahitur, et subsecuta ipsius rei traditione, rei dominium eodem modo in emtorem transfert, ac si sub lege commissoria inita fuisset, eueniente tamen casu et conditione, si venditor scilicet iure suo uti, pretiumque emtori reddere velit, ex ipsius pacti adiecti resolutiui vi atque potestate, ita resoluitur, ut res emta emtorique tradita, oblato eius pretio, iam venditori sit restituenda, neque emtor se ab hac ipsa suscepta obligatione, inuito venditore, praestando id, quod interest, liberare possit, *o*) immo ea potius, quae post oblatam ex pacto quantitatem, ex re ipsa ad eum peruenerunt, restituere debeat. *p*) Pactum enim hoc de retrouendendo conditionem quidem continet, si pretium offeratur, sed haec ipsa conditio non est suspensua, sed resolutiua: „Magis enim est,“ ut verbis VLPIANI *q*) in rem nostram, utamur, ut sub conditione resoluti emtio, quam sub conditione contrahi videatur.“ Neque probari potest ANTONII FABRI sententia, qui negat emtorem, si is sub pacto de retrouendendo emerit, ad ipsius rei traditionem adigi posse, eumque ad id, quod interest, tantum conueniri posse, censet. *r*) Nam in hanc

n) L. 2. C. de Pactis inter emtor. et vendit. cfr. ANT. PEREZIUM in *Comment. ad Codic.* Lib. IV. Tit. LIV. n. 14.

o) ANDR. TIRAQUELLVS de *Retractu conuenionalis*, Gloss. 7. n. 60. FRANC. ZOANNETTUS in *Tr. de Emptione venditione*, n. 71 sq. LVD. MENCKENIUS in *Diss. de Venditore ad rei venditae necessariam traditionem obligato*, §. 27.

p) L. 2. C. de Pactis inter emtor. et vend.

q) L. 1. D. de Lege Commiss. cfr. L. 2. §. 3. D. Pro emtor.

r) ANT. FABER de *Error. Pragmat.* P. 1. Dec. XXII. Err. 4.

hanc actionem, quae ex pacto contractui bonae fidei adiecto, igitur ex ipso contractu, cui pacta adiecta formam dant, s) oritur, id deducitur, quod praestari conuenit, cum sit bonae fidei iudicium, nihilque magis bonae fidei congruat, quam id praestari, quod inter contractantes actum est, igiturque ipsam rem praestare, id est, tradere. t)

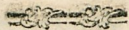
Similitudinem habet haec, quae sub pacto de retrouendendo initur venditio, cum iis venditionibus, quibus vel pactum additionis in diem, vel lex commissoria, vel pactum, ut res sit inempta, si intra certum tempus pretium solutum fuerit, vel pactum protimiseos, siue reuendendi, si vendatur, accedit. Nam in his etiam venditionibus pactum in fauorem venditoris adiicitur, eiusque arbitrio committitur, an hoc, quod ex pacto ei competit iure, uti velit, nec ne; v) denique rei venditae ac traditae dominium iterum ad eum redit, si iure suo uti velit, resque ipsa eidem iterum tradatur. At nihilominus ab his omnibus etiam venditionibus, differt ea, quae sub pacto de retrouendendo initur. Si enim ipsa, existente conditione, pretioque oblato, resoluitur, haec, quae iam existit, conditio resoluitiua efficit, ut venditio non valeat ex eo tempore, quo pretium venditor rite obtulit, ideoque ex hoc ipso demum tempore nullos fortiaur effectus, licet emtor vsque ad tempus existentis conditionis plenus rei emtae sibi traditae dominus fuerit, fructusque retineat, quos per hoc ipsum tempus iure domini percipit, indeque, quae rite contracta est venditio, ex nunc, non ex tunc, ut verbis pragmaticorum utamur, resoluitur. x) Id enim partes egisse videntur, ut emtor, in quem rei dominium translatum est, fructus, quos eo tempore percipit, quo emtio nondum resoluta est, sibi haberet. Et quamuis in hac ipsa causa, ea, de qua agimus venditio, sub pacto de retrouendendo contracta, conueniat cum ea, quae sit sub pacto protimiseos, in eo tamen ab hac differt, ut pactum de retrouendendo, emtori oblato pretio necessitatem

s) L. 7. §. 5. D. de Pactis.

t) L. II. §. 1. et 2. D. de Action. emr. §. 3. I. de Donat.

v) L. 2. et 3. D. de Lege Commiss.

x) GODDEF. LVD. MENCKENIUS in Diff. de Rescissione emrionis venditionis ex tunc et ex nunc.

tem imponat, reuendendi, siue rem restituendi, pactum autem proximo effectum demum fortiat, si emtor rem iterum vendere velit, neque eundem aliqua vendendi necessitate adstringat, eiusque arbitrio permittat, vtrum rem ipsam retinere, an vendere velit. *y)* Reliqua autem omnia, quorum supra mentionem fecimus pacta, quae venditionibus saepius adiici solent, efficiunt, vt si conditio, quam continent, euenerit, et in pacto additionis in diem, melior conditio inueniatur, in lege commissaria, pretium iusto tempore non soluatur, et in pacto, vt res inempta sit pretio soluto, pretium emtori reddatur, vel nulla omnino videatur contracta venditio, vel ita resoluatur, vt nullum plane commodum apud emtorem remaneat, sed is rem, quam emit, vna cum fructibus, quos percepit, venditori restituere debeat. *z)*

Ex his autem, quae de notione venditionis sub pacto de reuouendo contractae disputauimus, sequitur, emtorem, qui sub hoc ipso pacto rem emit, *bis auf Wiederkauf*, aut *Wiederkäuflich*, in id consensisse, vt rem emtam, cuius dominium subsecuta traditione nactus est, venditori, si is pretium obtulerit, restitueret, contrahentes autem per hoc ipsum pactum, nouam quasi venditionem sub conditione, si pretium offeratur, eo tempore iniisse, quo priorem celebrauerunt, *a)* quae noua venditio, licet in priore contineatur, eiusque pars esse videatur, *b)* eueniens tamen casu demum, et oblato pretio, ex ipsius pacti vi et potestate, per redditionem rei emtae consummanda est. Pactum enim ab initio purum quo, consensus paciscentium mutuis in idem placitum, vt scilicet res emta transquedata emtori acquireretur, nullo adiecto euentu futuro incerto determinatur, et quod in prima venditione pure contracta adest, non impedit quominus

y) IO. HENR. BERGERVS in *Diff. de iure ex pacto reuendendi, si vendatur* et GEORG. SAM. MADIHN in *Diff. de iure Proximo effectus eiusque a iure retractus discrimine* §. 6

z) ANTON. FABER de *Error. Pragmat. P. I. Dec. XXII. Err. 2.*

a) CHR. THOMASIVS in *Diff. laud. C. III. §. 1.*

b) L. 7. §. 5. *D. de Pactis L. 72. D. de contrah. emt. L. 21. §. 4. D. de Action. emsi.*

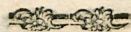
minus huic consensui puro in idem placitum, eodem tempore, conventio, quae sub futuro incerto euentu, qualis est, si pretium offeratur, resolutionem eius consensus desinat, ideoque pactum conditione resolutiua auctum, quale est pactum de retrouendendo, adiciatur. *c)* Ex hac autem causa venditor, qui pactum de retrouendendo contractui adiecit, nullo interueniente nouo contractu, existente casu, sub quo prior emtio finitur, actione venditi contra emtorem experiri potest, vt hic legi pareat, quae emtioni adiecta fuit, igiturque ex hoc ipso pacto, rem emtam, pretio accepto, sibi iterum restituat. *d)* Nam venditi actio venditori competit ad ea consequenda, quae ei ab emtore praestari oportet, *e)* et, si ab initio hoc conuenerit, ad rescindendam etiam perfectam venditionem, *f)* quia tunc haec ipsa, quae ex pacto petitur, prioris contractus resolutio, magis ipsius executio, quam in specie sic dicta resolutio esse videtur. *g)*

Sin autem nobis concedatur, per pactum de retrouendendo venditioni adiectum, contrahentes in ipsam retrouenditionem, oblato quandoque a venditore pretio, consensisse, et in hunc ipsum casum et euentum nouam iniisse venditionem, quam sententiam probare videtur Edictum Saxonicum, de praediis eo tempore venditis, quo viliori deprauataque moneta utebamur, quod iussit, vt in aestimando monetae valore, si fundus ex pacto de retrouendendo priori possessori reddendus esset, ad tempus ipsius contractus respiceretur; *h)*

B 2

necesse

- e)* IUSTINVS SCHIERSCHMIDT in Diff. III. de Imputatione culpaе, circa venditionem §. 5.
d) L. 2. C. de Pactis inter emtor. et vend. cf. MATH. BERLICHIVS in Concl. pract. P. II. Concl. II. n. 36. PETR. MVLLER ad STRVVII Synagm. Iur. Civil. Exerc. XXII. §. 43. not. 7.
e) L. 13. §. 19. D. de Action. emti.
f) L. 75. D. de contr. emt. L. 16. D. in diem. addid. L. 4. pr. D. de Lege commissi. L. 6. et L. 11. §. 6. C. de action. emti.
g) IOACHIM. MYBSINGERVS in Observ. Cent. VI. Obs. LXIX. n. 8. Io. VOETIVS in Comm. ad Pand. Lib. XVIII. Tit. III. §. 7.
h) v. Mandatum wegen Bezahlung derer, während der Münzzerüttung, angestellten Verschreibungen, d. d. Dresdae d. 18. Iun. MDCCCLXIII. §. 7.

necesse est, vt statuamus, partibus in hac ipsa conditionali venditione, illud pretium placuisse, de quo in priori venditione pura actum est, nisi sigillatim in hunc ipsum casum pretium definiuerint. Sine pretio enim nulla intelligitur venditio, *i)* quippe quae, si partes in hoc ipso pretio dissentiant, nondum perfecta videtur, *k)* ita, vt ne ipsa quidem huius pretii determinatio, ex IUSTINIANI lege, *l)* incerti cuiusdam hominis, vel boni viri arbitrio, committi possit. Hinc, nisi de eo conuenerint pretio contrahentes in noua et euentuali conditione, quod in priore expressum est, cum de alio eos conuenisse ex ipsius contractus verbis non pateat, dicendum esset, nullam inter eos contractam esse retrouenditionem, indeque de ipsius retrouenditionis pretio frustra queri, neque etiam pretium, quod nondum definitum est, a venditore emtori offerri posse, quo tamen oblato demum, res emta venditori ex ipsius contractus lege restitui debet. *m)*

Nec obstat huic sententiae, quod illud pretium, quo res primum emta est, mutata temporum conditione, iam non conueniat illi tempori, quo ex pacto de retrouendendo res ipsa est restituenda, indeque haec retrouenditio emtorem laedere videatur, qui aucto rerum pretio, eandem rem, quam olim viliori pretio emit, iam multo cariore pretio aliis vendere potuisset. Nam quoties de laesione queritur, non ad illud tempus respiciendum est, quo res ex venditionis lege emtori traditur, sed ad id, quo partes ipsius rei pretium definiuerunt, *n)* ex qua ipsa causa is de laesione conqueri non potest, qui ex pacto de retrouendendo rem iam restituit, si illud pretium accipiat, quod eo tempore, quo contraxit, siue quo per pactum de retrouendendo nouam quasi inuit venditionem, rei ipsae conuenire videbatur, praefertim

i) L. 2. §. 1. et L. 72. D. de contrab. emr. L. 9. C. eod.

k) L. 9. pr. D. de contr. emr.

l) L. 15. C. de Contr. emr.

m) L. 2. C. de Pactis inter emr. et vendit. cf. IOACHIM MYNSINGER in *Observ.* Centur. VI. Obs. L. et IVS T. HENN. BOEHMER in *Consult.* T. I. P. II. Resp. CXXVI.

n) L. 69. de contrab. emr. et L. 8. C. de rescindend. vendit.

sertim cum ne iustum quidem eius rei pretium iniri possit, quae sub pacto de retrouendendo venditur, cum hoc ipsum pactum rei pretium minuat, illaque sine hoc onere multo carius vendi potuisset. Quare etiam plures docent, eam, quae sub pacto de retrouendendo fit, venditionem, ex capite laesionis impugnari non posse. o)

Suadent etiam, ut idem partibus in retrouenditione pretium placuisse censeamus, quo res primum venit, ea argumenta, quibus ad corroborandam hanc ipsam sententiam utitur ZOANNETTUS, p) quod viliori scilicet pretio res, propter retrouenditionis pactum, vendatur, aequitasque ipsa iubeat, ut, ne venditor ex hoc ipso contractu damnum, emtor autem lucrum sentiat, res ipsa venditori, reddito eo, quod accepit, pretio restituatur, et ut dubium pactum, ex verbis, quae illud praecedunt, ideoque arctiori vinculo eidem iunguntur, interpretationem accipiat, regulaque a BARTOLO q) tradita, multarumque legum auctoritate firmata, r) ad hanc etiam causam transferatur, *in pluribus scilicet rebus, per eandem orationem copulatis, qualitatem vni adiectam in alia repetitam videri, dummodo qualitas vna eademque sit et genere et numero, quae vniuersimur utrumque in oratione copulatum respicere possit.* s) Nam cum pactum de retrouendendo, cum ipsa prima venditione, cuius pars esse censetur, cohaereat, idem pretium in hoc pacto repetitum videtur, de quo in ipsa venditione partes conuenerunt, cum haec ipsa qualitas vtramque causam commode respicere possit.

Fauet praeterea partibus venditoris, ex pacto de retrouendendo rem, quae eius antea fuit, repetentis, illudque, quod olim ipse accepit, pretium offerentis, hoc, quod in ipsa, quae iam con-

B 3

sum-

o) IUST. HENN. BOEHMER in *Consultr.* T. II. Resp. CCLXXXV.

p) FRANCO. ZOANNETTUS in *Tr. de emtione et venditione* n. 117. lqq.

q) BARTOLVS in *Comment.* ad L. 20. §. 2. *D. de instructo, vel instrumeto legar.*

r) L. 3. pr. et L. 20. §. 2. *D. de instructo vel instrum.* L. 61. *D. de Fidej. et mandar.*

s) BARTOLVS l. c.

consummari debet retrovenditione, is, qui rem sub pacto de retrovendendo emit, eandemque iam reddere debet, ipsius venditoris locum tenere videatur, et ob hanc ipsam causam, verba in contractu posita, ei magis, quam aduersario, eius, nocere debeant. *z*) Hic enim, dum cariore pretio rem distrahere vult, quam viliori olim accepit, ex hoc ipso contractu commodum querit, indeque sibi imputare debet, quod aliud pretium non definiuerit, neque sibi melius prospexerit, caueritque, vt secuta quandoque retrovenditione illud pretium solueretur, quod illi tempori conueniret, quo res emta esset restituenda. Interpretatio autem pacti obscuri contra eum fieri debet, qui commodum ex hoc pacto quaerit, et ob hanc ipsam causam clarius loqui debuisset, cum in re obscura melius sit, fauere repetitioni, quam aduentitio lucro. *v*) Neque ferendus est is, qui id petit, cuius contrarium in contrarium euentum non erat postulaturus. *x*) Emtor vero, pretio fundi temporum iniuria iminuto, si eundem iam ex emtionis lege retrovendere debeat, non vilius certe, sed idem, quod ipse olim persoluit pretium, petiturus est. Ipsa igitur aequitas, ex cuius lege, venditor et emtor in hac ipsa causa pari iure censentur, suadet, vt casus, per quem rei emtae pretium auctum imminutumue est, neque emtori, neque venditori noceat. *y*) Noceret autem venditori, si pretio rei ex temporum conditione aucto, eandem carius redimere deberet, quam eandem vendidit. Nam licet etiam emtor interdum, si pretium rei imminutum sit, neque venditor rem, quod in eius arbitrio positum est, redimere velit, ex hoc casu damnum sentiat, hoc tamen damnum non ex ipsa conuentione sentit, sed ex eo, quod emtor ipsius rei dominium, licet reuocabile, *z*) consecutus sit, et omne commo-

z) L. 39. D. de Pact. L. 21. et L. 33. D. de contrab. emt. L. 271. D. de Reg. Iur.

v) L. 41. §. 1. D. de Reg. Iur. v. IUST. HENN. BOEHMER in Diss. de Interpretatione facienda contra eam, qui clarius loqui debuisset. §. 20.

x) arg. L. 24. C. de Solut. et liber.

y) MICH. GODOFR. WERNHER in lectiss. Comment. ad. Pandectas L. XVIII. Tit. 1. §. 34.

z) IOACH. MYNSINGERVS in Observ. Cent. VI. Obs. LXX. et IO. PHILIPP. SLEVOIGT in Diss. de dominio reuocabili §. 25.

commodum et in commodum, quod rei venditae contingit, ad eundem post pure contractam venditionem pertineat. *a)* Quod argumentum in venditorem retorqueri nequit, cum is, licet in ipsa retrouenditione emtoris locum teneat, periculum rei non sentiat, quia sub conditione, si pretium obtulerit, rem emit, deficiente autem conditione, nulla omnino sit emtio, ideoque pendente conditione, periculum ad eundem non spectet. *b)*

Firmat etiam eam, quam protulimus sententiam id, quod sub venditione, cui pactum de retrouendendo adiectum est, saepius pactum antichreticum lateat, *c)* et magno damno afficiatur is, qui rem, reseruata sibi luendi potestate, viliori pretio vendidit, si non solum fructibus suae rei diutius carere, sed eandem etiam multo carius, quam vendidit, emere debeat. Constat enim inter omnes, Germanos veteres hanc ipsam, quae sub pacto de retrouendendo fieri solet, venditionem ignorasse, et si mutuam quaererent pecuniam, creditoribus suis fundos oppignorasse, hac lege, vt creditor, donec pignus possideret fructus ex eodem perciperet, *d)* soluto autem debito, rem oppignoratam iterum debitori redderet; *e)* denique, introducto demum iure canonico, quod eum qui vsuras accepisset, rapinam facere censet, *f)* et pactum antichreticum reprobat, *g)* venditiones sub pacto de retrouendendo iniisse, vt hanc ipsam iuris canonici seueritatem eluderent. *h)* Hinc obseruante THOMASIO *i)* et PVEFFENDORP-

FIO

a) L. 1. et L. 5. C. de Periculo et commodo rei venditae.

b) L. 8. pr. D. de Periculo et commodo rei vend.

c) FR. ESA. PVEFFENDORFFIUS in Obs. iur. univ. T. III. Obs. LVI.

d) HENR. CHR. SENCKENBERGIUS in Select. Iur. et Hist. T. IV. p. 211.
PAVL. MATH. WEHNERUS in Obs. pract. v. Pfand-Schilling.

e) CHR. THOMASIVS in Diff. laud. C. II. §. 28.

f) C. 10. Cauf. XII. Qv. 5.

g) C. 4. et 6. X. de Pignor. C. 33. X. de Iurciur. C. 1. 2. 8. 16. X. de Vsuris. v. IYST. HENN. BOEHMER in Iure Eccles. Proest. L. V. Tu. XIX. §. 40.

h) CHR. THOMASIVS in Diff. 1.

i) CHR. THOMASIVS in Diff. 1. cf. PAVL. MATH. WEHNER in Obs. voc. Ablösung.

rio k) hodie etiam pignus antichreticum, ab emtione sub pacto de retrouendendo inita, parum differt, et vterque contractus non solum eundem fere finem habet, sed eosdem etiam effectus sortitur. Indigentia enim pecuniae numeratae efficit, vt quis rem suam sub pacto de retrouendendo vendat, vel eandem alteri per pactum antichreticum vtendam concedat, et in vtroque contractu hoc agitur, ne debitor re sua in perpetuum careat, sed vt eandem, reddita olim, quam accepit pecunia, redimere possit, creditori autem intuitu pecuniae, quam mutuam dedit, securitas quaeratur. Haec cum ita sint, et cum ii plerumque, qui nec mutuam pecuniam, nec iustum rei pretium facile inuenire possunt, res suas viliori pretio vendant, sibi quoque pacto de retrouendendo prospiciant, haec ipsa autem conuentio, quae emtori necessitatem rem iterum restituendi imponit, pretium rei minuat, l) et pars pretii esse videatur, m) denique leges nostrae plus faueant iis, qui de damno vitando certant, remque, quae eorum ante fuit, repetunt, quam iis, qui commodum ex aliqua re quaerunt aduentitium, n) et in obscuris, quod minimum est, sequantur: o) digniores omnino, quibus succurratur, videntur ii, qui oblato eodem, quod acceperunt, pretio, rem antea venditam repetunt, quam illi, qui ex eiusdem rei emtione commodum quaerunt aduentitium. Hi enim in mutata tantum temporum conditione praesidium quaerunt, illis autem, plura, quam supra iam adduximus argumenta, fauent. Haec ipsa, nisi egregie fallimur, argumenta, ex ipsius contractus natura desumpta, etiam Pictones mouerunt, et Iureconsultos Saxonicos, qui consultationes ad constitutionem AVGVSTI Electoris conscripserunt, vt hanc ipsam sententiam, quam nos probauimus, sequerentur, et nullo definito futurae retrouenditioni pretio, illud partibus placuisse censerent, quod in prima eiusdem rei venditione, cui pactum de retrouendendo accessit,

defini-

k) FRID. ES. PVFFENDORFFIUS in *Obs. Iur. vnius* T. II. Obs. LXXV. et T. III. Obs. LVI.

l) arg. L. 6. D. de *Seruis exporrandis*. v. ANTON. FABER de *Error. Pragmat.* P. I. D. X. Err. 10.

m) L. 79. D. de *contrab. emr.* L. 21. §. 4. D. de *Action. emti.*

n) L. 41. §. 1. D. de *Reg. Iur.* o) L. 9. et. L. 34. D. *cod.*

definitum est. In iure enim Pictonum, referente ANDREA TIRAQUELLO, p) haec verba leguntur. „Quand aucun a donné grace de retraict, par convenance, & en icelle grace ou convenance n' est faicte mention, quelle chose, ou somme on doit payer ou bailler pour le dict retraict, c'est a eten- dre, que l'on doit payer & bailler pour iceluy retraict le sort & pris contenu au contract de la vendition, avecque les arrieraiges, qui en sont escheuz & deuz, quand la dicte vendition est de rente, comme dict est. Et en cas de refus dudict retraict doit l'on consigner iceux arrieraiges avecques le sort. Et aussi celuy, qui faict le dict retraict, est tenu de payer les loyaux coustemens. Mais il n'est pas tenu, de les consigner“ i. e. „Cumquis rei redimendae ex pacto facultatem fecerit, nec in pacto expressum sit, quanti ea res debeat redimi, tenebitur retrahens ad solutionem sortis, siue pretii, in contractu venditionis expressi, una cum reliquis, quorum solutionis dies cessit, si de pensonis venditione agatur. Debentque emtore retractum recusante, huiusmodi reliquiae consignari una cum sorte. Atque etiam tenetur retrahens legitimas impensas refundere, non tamen eas consignare.“ AVCTORES autem CONSULTATIONVM SAXONICARVM his verbis vtuntur: q) „daß gegen Anbietung des Kauffgelts und Ersetzung beweislicher Besserung der Käuffer oder seine Erben — solches Gut abzutreten schuldig“ item: r) „Ob man in Wiederkauffen das Kaufgeld, nach der Zeit des vorerst getroffenen Kauffs, oder nach Zeit des Wiederkauffs anschlagen soll? Ob es wohl disputirlich, dennoch so halten wir es, daß es nach der Zeit des ersten Kauffs, das Geld sey anzuschlagen“ nec non in Quaestione. s) „Nach welcher Zeit das Kaufgeld zu richten und anzuschlagen, wenn jemandts etwas vermög einer Gewohnheit, oder vermög einer sonderlichen Vergleichung, die Chur zum Gut oder Geld gebühret? Wir halten, daß wenn solche Gerechtigkeit nicht aus vorigen Contract, sonder Gewohnheit oder sonsten herfleusst, daß es anzuschla-

p) ANDR. TIRAQUELLVS de retractu conuentionali, §. 6.

q) Illustres, aureae solemnes diuque exoptatae Quaestionum variarum opud Iuris vtriusque interpretes controuersarum Decisiones et Discussiones P. I. Qv. I. Fol. 1 b.

r) *ibid.* P. I. Qv. XL. Fol. 40 b.

s) *ibid.* P. I. Qv. XLI. Fol. 40 b.

„schlagen, nach der Zeit, da die electio in esse kommen, und ihre Kraft erreicht. — Wann aber einem die Chur aus vorigen Contract gebührt, „als dem jüngsten Sohne, so achten wir dies gleich wie im Wiederkauff, „also auch diesfalls das Geld anzuschlagen und zu richten sey, nach der „Zeit der ersten Vergleichung, da die Chur vorbehalten worden. — Es „wäre dann ausdrücklich verfahren, das die Wahl sollte nach jetzigen Werth „der Zeit, wenn sie geschehen wird, gereicht werden.

Propositis igitur iis argumentis quae suadent contrahentibus, qui pactum de retrouendendo inierunt, idem pretium in retrouenditione placuisse, quo res prima vice emta est, examinanda iam essent ea, quae contrariae sententiae fauere videntur, et quibus vtuntur ii, qui illud pretium soluendum esse censent, quod rei eo tempore conuenit, quo ex pacto de retrouendendo reddi debet, vt audita vtraque parte, de tota hac lite iusta sententia dici possit. At iam id agendum est, cuius rei causa haec scripta sunt. Quare huic argumento non diutius immorabimur, sed ea, quae dicenda sunt, alia, quae mox speratur, occasione exponamus. Nunc enim indicenda sunt solemnia inauguralia

VIRI

PRAESTANTISSIMI ATQVE DOCTISSIMI

ERNESTI FRIDERICI PFOTENHAVERI,

DELITIO-MISNICI,

IURIVM CANDIDATI DIGNISSIMI,

qui vitae fata his verbis exposuit:

Ego, ERNESTVS FRIDERICVS PFOTENHAVER, natus sum Delitii, anno huius saeculi LXXI., die 1. Iunii. Pater meus, HENRICVS FRIDERICVS SAMVEL; FRIDERICI CHRISTOPHORI, Poligraphi, Curiae Prouincialis et Consistorii Vitebergensis Aduocati, filius, nunc in arce Electorali Wernsdorfsensi, prope villam Hubertiburgensem, vixit, eique munus Inspectoris et reddituum fiscalium Administratoris in Praefectura Mutzschenensi una cum Grimmenfi demandatum est. Matrem habui CAROLINAM

FRI-

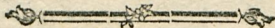
FRIDERICAM, IOA. HENRICI VOGELII, Medicinæ Doctoris et Consulis Lützenensis, filiam. Sed, ea iam ante octo annos praematura morte mihi erepta, maxima usque ad hoc tempus a Patre Optimo beneficia in me redundarunt, quem, ut diuinum Numen omni felicitatis genere ornatum per longam annorum seriem sospitem seruet atque incolumem, omni pietate precor. A prima infantia non solum scholae oppidanæ Delitienſi interfui, sed etiam priuatim a Praecell. KRETZSCHMARO, huius scholae Rectore meritissimo, iis artibus, quibus puerilis aetas informari solet, imbutus sum. Anno huius saeculi LXXXV. in numerum alumnorum scholae Prouincialis Portensæ receptus sum, ibique sub duſtu et auspiciis Virorum Praecellentissimorum GEISLERI, b. BARTHII, b. EIFERTI, HILDEBRANDI, WEISKII, LIEBELII et SCHMIDTII, per quatuor annos literas, quae ab humanitate nomen habent, colui. Sic ad altiora praeparatus, anno huj. saec. LXXXVIII. Vitebergam me contuli, atque Viro Magnif. et Exper. BÖHMERO, eo tempore fufces Academiae tenenti, promissionem praestiti, antea iam ab Ill. PAULI albo ciuium academicorum adscriptus. Ab eo tempore scholas philosophicas S. V. REINHARDI, et historicas Excell. SCHRÖCKHII frequentavi. Deinde Ius Naturae, Ius Germanicum, cum Publicum, tum Privatum, Ius Canonicum et Artem Relatorium me docuit Ill. WIESANDIUS, in Pandectis Ill. KLÜGELIVM, in Institutionibus Ill. HOMMELIVM, et in Historia iuris Ill. WERNSDORFFIVM praeceptores habui. Praeterea quoque vsus sum institutione aliorum Doctorum, Processum enim ex Iur. Conf. MENKENIO, Artem Relatoriam ex Iur. Conf. THALWITZERO, Pandectas ex Iur. Conf. STÜBELIO, audiui et exercitationibus Disputatoriis Iur. Conf. KOHLSCHÜTTERI interfui. Anno 1793. Disputationem: Vtrum et quatenus, quis legibus, praesertim prohibitiuis, renunciare possit, scripsit, ac Praefide Ill. WIESANDIO publice defendi. Huic tanto viro non ea solum, quae in scholis ab eo didici, sed multa etiam alia debeo; nam, cuius aditus ad eum mihi semper pateret, sapientissimis me, consulentem ipsum, instruxit consiliis, ita, ut eius benevolentiam inter maxima vitae meae commoda referam. Peractis studiis academicis, examen pro Praxi et pro Candidatura subiit, et ab Ill. Ictorum ordine optimo elogio ornatu sum. Consecris deinde et approbatis, quae ab Aduocato exiguntur, speciminibus, a Sanctiori Redituum Fiscalium Collegio, vices Actuarii in Praefectura Ele-

Floralii

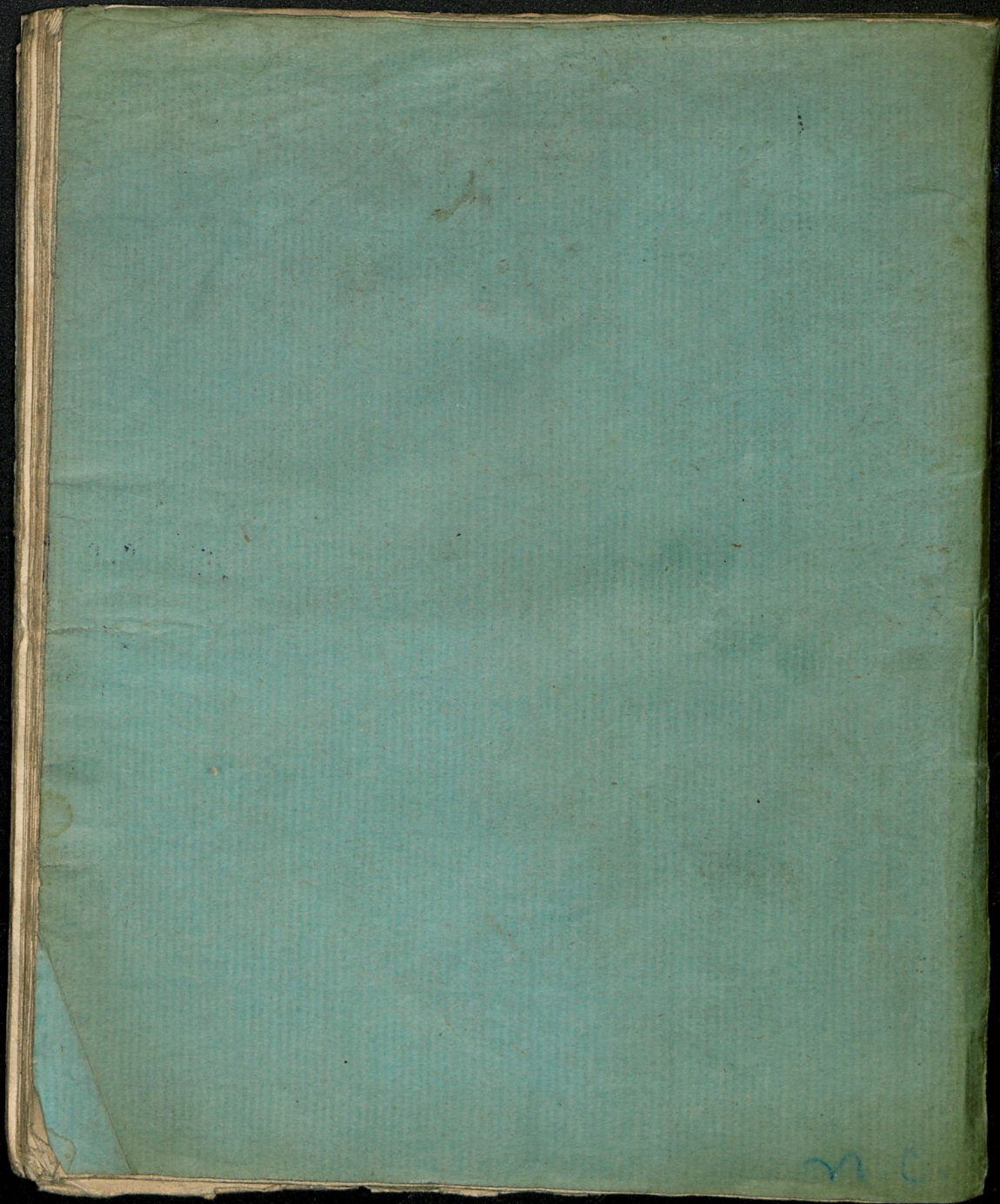
Forali Vitebergensi suscipiendi, veniam consecutus sum, ibique per annum ad labores forenses me praeparavi. Simul vero per duos, et quod excurrit, annos Historiam Iuris, Ius Saxonicum Publicum, Ius Naturae, et Processum in hac Academia docui; nec non Artem Relatoriam pro viribus tradidi. Quo plures vero difficultates ac molestiae a iuvene, qui hoc vitae genus eligit, superandae sunt, eo lubentius gratum animum erga Principem Serenissimum profiteor, cuius munificentia res meae auctae sunt. Praeterea quoque ante annum Elementa iuris Criminalis Saxonici, Lipsiae edidi. Denique, ut fructus studiorum meorum eo melius colligere possem, Illustrem Ictorum Ordinem humanissime rogavi, ut, examine quod rigorosum dici solet superato, summos in utroque iure honores mihi tribueret.

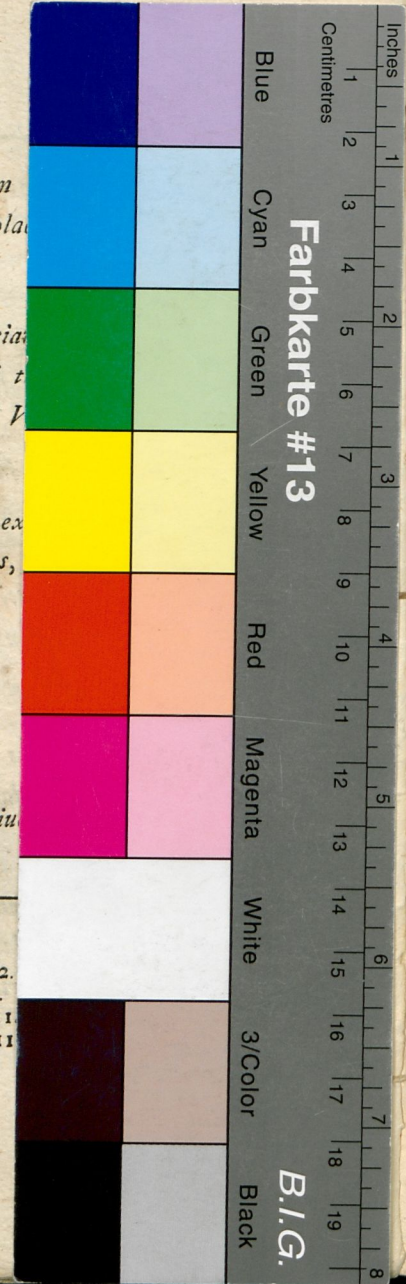
Is in utroque, quod subiit, examine, tam praeclaram in arte nostra scientiam ostendit. ut eum dignissimum censeremus, cui summi in iure honores tribuerentur. Fiet hoc proxima die Lunae, quae erit XIII. Iulii huius anni, dummodo ex more maiorum ex cathedra publica defenderit Dissertationem, inauguralem. Hanc *de Iudiciis a quibus et ad quae pronocare licet in terris Electori Saxoniae subiectis* conscripsit, eamque sine Praeside defendet. Singulari enim SERENISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS SAXONIAE indulgentia factum est, ut Candidatus noster ab ea lege solueretur, quae omnes in cathedram primum prodeuntes, nisi laurea iam ipsi ornati sint, certaminis arbitrum adhibere iubet. Nulli dubitamus, quin in hoc nouo etiam specimine Candidatus noster, variam, qua imbutus est, doctrinam sit comprobaturus. Quare ut RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, ILLUSTRISSIMI COMITES, OMNESQUE DIVINARVM HVMANARVMQUE LIBERARVM DOCTORES, nec non GENEROSISSIMI ac NOBILISSIMI ACADEMIAE CIVES, denique OMNES, QUI LITTERIS FAVENT, huic Panegyri interesse, eandemque honorifica praesentia sua ornare velint, et meo, et Ordinis mei nomine, perobseruanter rogo. P. P. Vitebergae Saxon. Dominica VI. post Fest. Trinitatis A. O. R. MDCCXCV.

№ 2039 OK

X 2313672

ORDINIS IVRIDICI

IN

ACADEMIA WITTEBERGENSI

H. T.

D E C A N V S

GOTTLIEB WERNSDORFFIUS

PHILOSOPHIAE ac IVRIVM DOCTOR, INSTITVTIONVM
IMPERIAL. PROF. PVBL. ORD. CVRIAE PROVINCIALIS,
SCABINATVS ET FACVLTATIS IVRIDICAE
ASSESSOR

LECTORI BENEVOLO SALVTEM.